

Підрозділ XVIII.3
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РЕФОРМУВАННЯ
ФІНАНСОВОГО ПРАВА

НЕСТЕРЕНКО А. С.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
професор кафедри адміністративного та фінансового права,
доктор юридичних наук

МЕТОДИ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МЕХАНІЗМУ
ФУНКЦІОНУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ ДЕРЖАВИ

Для забезпечення механізму функціонування фінансової системи уповноважені суб'єкти влади виконують управлінські функції, які перш за все, виражаються у різноманітних формах, методах та засобах здійснення фінансової діяльності. Держава в особі уповноважених органів влади здійснює управління за фінансами.

Метод — це конкретний шлях, спосіб досягнення цілей фінансової діяльності. Усі методи (способи) фінансової діяльності можна розділити на загальні та спеціальні. Загальні методи обумовлені самою природою фінансової діяльності, її загальносуспільним характером та значенням, спрямованістю на досягнення загальних інтересів. Спеціальні способи підтверджують свою реальність у відповідних функціях фінансової діяльності і великою мірою розрізняються у залежності від властивих їм функцій. Спеціальні способи є досить динамічними, оскільки залежать від конкретної ситуації у фінансовій сфері. Меншою мірою така залежність характерна для загальних методів фінансової діяльності. Загальні методи використовуються практично на всіх етапах та при здійсненні всіх різновидів фінансової діяльності суб'єктами й учасниками фінансово-правових відносин. А. Т. Ковальчук до загальних методів відносить: імперативний (метод владних принципів), рекомендацій, метод погодження, фінансового контролю та інші. Автор зазначає, що ці методи не використовуються автономно й однопорядково. Найбільш ефективним способом їх використання є комбінаторність, тобто використання в певних долях, у залежності від сфери впливу та завдань, які потрібно вирішити, а також цілей та інтересів, які необхідно реалізовувати [2, с. 307]. На думку С. П. Захарченко фінансовий механізм — це сукупність регламентованих нормами права фінансових методів, за допомогою яких реалізується розподільна функція фінансів і вирішуються завдання щодо формування та використання грошових фондів. У даному

винятку мова йде про фінансовий механізм в цілому. Фінансовий механізм можна розділити на кілька складових частин, — за кількістю фінансових методів: бюджетний механізм, фінансовий, кредитний. Відповідно, конструкції цих механізмів визначають: бюджетне законодавство; податкове законодавство; законодавство, що регламентує кредитні відносини. І від того наскільки жорстко законодавство регламентує відносини на основі того чи іншого методу, фінансові механізми можна умовно розділити на три типи: 1) директивні (жорсткі), 2) регульовані, 3) механізми змішаного типу [1].

Необхідно відзначити, що по — перше, різні вчені використовують різні критерії до визначення фінансово-правового методу регулювання. Одні вчені за основу беруть стадії фінансової діяльності держави, на яких вони використовуються; інші вчені за критерій обирають рух мінової вартості та методи, які властиві управлінській діяльності. Таким чином, можна побачити різні підходи до визначення методів, які застосовуються у сфері фінансової діяльності держави. А також важливим є те, що незалежно від обраного критерію та розподілу методів фінансово-правового регулювання на основні та додаткові, в фінансовій сфері важливо вживати комплекс методів, які будуть диктуватись часом та умовами сьогодення; по-друге, фінансова криза знову актуалізувала дискусію про ступінь втручання держави в економічні процеси. У результаті аналізу цих процесів останнім часом склалися передумови для нового погляду на юридичний зміст процесу державного регулювання ринкових інститутів. Так, сьогодні з'являються нові групи суспільних відносин (наприклад, у сфері фінансових ринків) за участі держави, в яких вона виступає як «глобальний» регулюючий суб'єкт на основі економічних методів впливу на ринок, але з публічним інтересом; по-третє, за останні десятиліття в Україні занадто часто проводяться реформи у сфері оподаткування, митної, валютної, бюджетної політики. При цьому Україна не використовує позитивний досвід інших процвітаючих держав щодо застосування реформ, а саме: опробування запланованих реформ на окремій території (місце, регіон), для того щоб упевнитися в ефективності проведення даних змін. Мабуть, можна згадати лише один приклад з практики застосування Україною опробування введення Єдиного податку на території міста Іллічівськ. У даному прикладі, дійсно, пільгове оподаткування суб'єктів підприємницької діяльності призвело до позитивних змін у дохідній частині бюджету за один експериментальний рік. Таким чином, необхідно відзначити, що питання застосування новацій в економічній (а саме в податковій, митній, валютній, бюджетній) сфері вимагає проведення комплексу заходів: *планування, опробування на певній території держави, поетапне впровадження, цільовий контроль за виконанням*. Тільки в такій послідовності дій і заходів можливе уникнути колосальних фінансових витрат на проведення нових реформ. Адже створення одного нового державного

органу тягне мільйонні витрати держави. Крім того, в період організації діяльності такого нового органу існують проблеми в реалізації функцій даного органу, оскільки, як правило, методичні рекомендації по виконанню функцій формуються після початку роботи цього органу, що ускладнює весь робочий процес.

Список використаних джерел

1. Захарченко С. П. Фінанси: підручник. (Розділ фінансовий механізм) / С. П. Захарченко // |Електронний ресурс| Режим доступу: www.zsp.in.ua
2. Ковальчук А. Т. Фінансове право України. Стап та перспективи розвитку / А. Т. Ковальчук. К.: Парламентське вид-во, 2007. 488 с.

СІДОР М. І.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри адміністративного та фінансового права,
кандидат юридичних наук, доцент

ЗМІСТ ТА СУТНІСТЬ КАТЕГОРІЇ «ФОРМУВАННЯ БЮДЖЕТУ»

Функціонування держави, діяльність усіх її інститутів значною мірою залежать від забезпеченості належними фінансовими ресурсами, що зосереджені у бюджетній системі і, перш за все, у державному бюджеті. Основною метою правового регулювання бюджетної сфери є мобілізація грошових коштів до бюджетної системи та ефективне їх використання для суспільних потреб.

За своєю сутністю бюджет є багатоаспектною категорією, що дає можливість розглядати бюджет у декількох аспектах. Так, науковці розглядають бюджет як нормативно-правовий акт, як централізований фонд грошових коштів, як запланований перелік доходів і видатків на відповідний плановий період, як сукупність економічних відносин щодо формування розподілу та використання відповідного централізованого фонду грошових коштів [1, с. 109]. Таким чином, бюджет можна розглядати як документ, що зовнішньо виражений у формі нормативно-правового акту та містить перелік запланованих доходів та видатків, а також, як централізований фонд грошових коштів, що формуються, розподіляються та використовуються шляхом здійснення економічних відносин.

У науковій та навчальній літературі досить часто використовується такий термін, як формування бюджету, при цьому, слід зазначити, що нормативного визначення цього терміну бюджетне законодавство не